

Güngör Uras

Pekin'e göre 'Çözüm: Kültür Turizmi'

1970'lere kadar Türkiye'de turizm, "kültür turizmi" idi. Topkapı Sarayı, Ayasofya, Troya, Efes Kapadokya, Perge-Aspendos, Sümela Manastırı" yabancılar için çekim noktaları idi. Yabancılar kara yolu ile Kars'a, Van'a kadar giderek Dođu Anadolu'daki arkeolojik eserleri geziyordu. Türkiye'nin öne çıkan imajında doğa, tarih, arkeoloji, sanat ve kültür vardı.

1980'lerden sonra kıyı şeridindeki arsaların 49 yıllığına eşe-dosta tahsisi ve yapılacak tesislerin yatırımlarının yüzde 40'ının devlet kesesinden karşılanmasıyla kıyı turizmi başladı. Önce otelciler sonra da halk kıyılarına hücum etti. Otelleri doldurmak için otelciler yabancıların peşine düştü.

Türkiye "kültür turizmi" yerine, "güneş-deniz-kum" turizmi ile yabancı turist çekme arayışına girdi. Şimdi ise otelciler ağlıyor: "Tesisler dolu. Para kazanmıyoruz."

Muğla Esnaf Sanatkarlar Odaları Birliği Başkanı Şükrü Ayyıldız diyor ki, "2010 yılında Muğla Bölgesi'ne (Bodrum-Marmaris) gelen turist sayısının artmasına rağmen 1.889 işletme kapandı. 1.700 işletmede iş değişikliğine gidildi. Turist sayısı artıyor ama, esnafın geliri artmıyor. 3 milyon fakir turist geleceğine 1 milyon kaliteli ve paralı turist gelsin. Başka ülkelerde benzeri 70 euro'ya satılan yataklar Muğla'daki kıyı şeridinde gecesini 3 ila 10 dolardan kiralanıyor."

Ucuz tatil ülkesi olduk

Türkiye "kültür ülkesi"nden "ucuz tatil" ülkesine dönüştü. İngilizler 299 sterline uçak ve her şey dahil, Antalya'da 5 yıldızlı otelde 2 haftalık tatil paketi satıyor. Almanlar uçak ve her şey dahil, İstanbul'da 1 haftalık rehberli tatil paketini 299 euro'ya satıyor.

Bunları Faruk Pekin'in yeni yayımlanan "Çözüm: Kültür Turizmi" (İletişim, 2011, 350 s. 22.50 TL) kitabından aktarıyorum. Faruk Pekin (1947) Boğaziçi Üniversitesi mezunu, Türkiye'de kültür turizminin öncüsü profesyonel rehber, turizm araştırmacısı ve yazardır. 26 yıldır Fest Travel şemsiyesi altında kültür turizminin geliştirilmesine çaba göstermektedir.

Faruk Pekin diyor ki, "Kültür turizmi 1990'lı yıllardaki yerinde sayıyor.

Ayasofya'yı, Kariye'yi, Efes'i gezmeye gelen yabancı turist sayısı yirmi yıldır artmadı. Artık yabancılar kültür turizmi için artık Dođu ve Güneydođu Anadolu'ya gelmez oldu.

Kars'taki Ani Harabeleri'ni 1990 yılında 27 bin kişi gezmişti. Şimdilerde 5 bin kişi geziyor. 1991 yılında Nemrut Dağı'na çıkan yabancı sayısı 12 bin idi. Şimdi gene aynı sayılarda yabancı dağa çıkıyor. Antalya'ya gelen yabancı turistlerin sadece yüzde 1.18'i Antalya müzesini geziyor.

Sanat, kültür unutuldu

Faruk Pekin kitabında bir başka önemli konuya değiniyor: Diyor ki, "Alışveriş merkezlerinin (AVM) sayısı 300'ü aştı. Buraları günde 3 milyon kişi ziyaret ediyor, ortalama 3.5 saat harcıyor. Ne yazık ki bunların hiçbirinde bir sanat eseri yok. Halbuki 40 yıl önce İstanbul'da yapılan İstanbul Manifaturacılar Çarşısı'nda (İMÇ) o günlerin en ünlü sanatçılarından 9'unun eseri vardır."

Bunları okuyunca dikkatimi çekti. İstanbul'da Kanyon ve İstinye Park gibi üst gelir grubuna hitap eden AVM'lerde bile acaba neden bir sanat eserine yer verilmedi? İMÇ'yi 40 yıl önce inşa ettirenler o yılların manifaturacıları. Önce mimari proje için yarışma açıyorlar. Mimari yarışmayı Dođan Tekeli-Sami Sisa kazanıyor. Sonra mimarlar, projede 9 sanat eseri için yer tasarlıyorlar. Bunun üzerine 9 sanat eseri için ayrı bir yarışma açılıyor. Yarışmayı kazanan Kuzgun Acar, Füreyya Koral, Eren Eyübođlu, Yavuz Görey, Sadi Diren, Nedim Günsür, Bedri Rahmi ve Ali Teoman Germaer'in 9 eseri çarşının değişik yerlerine yerleştiriliyor. Ve de bu eserler 40 yıldır yaşıyor. Kültür Bilinci geliştirme Vakfı gönüllüleri bu eserleri geçtiğimiz günlerde temizledi. Pırıl pırıl yaptı. İMÇ'yi geziniz. Bu eserleri görünüz. İMÇ örneğini hatırlatmamın önemli bir nedeni var. Ümit ediyorum ki, AVM yatırımına soyunanlar, AVM projesi çizenler de gezer, görür de örnek alır.